

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ב.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ב

פרשת עקב

א. האברבנאל

פרק ח' פסוק א': כל המצוה אשר אנכי מצוך וגו' עד שמע ישראל אתה עובר [דברים ת, א-כ].

כבר הסכימו כל המפרשים כלם, והוא האמת בעצמו, שאמר כאן: "כל המצוה" - על כלל א
לדעת המפרשים - המצוות, עשה ולא תעשה, שבאו בתורה. וכתב הרב ראב"ע¹¹: אם רציתם לשמור את המצוות
למען תחיון, וזכרו את הדרך. והרמב"ן¹² כתב: אף על פי שהזהרתי אתכם במשפטים, גם כל
המצוות תשמרון לעשות, כי בעשייתן תחיו ורבייתם וגו'. וזכרת את כל הדרך. אמר, כי תוכל לדעת
שיש בעשיית המצוות טובה שלמה, ולא יהיה צדיק נעזב ומבקש לחם¹³, כי השם יתעלה פרנס
אותך במדבר וכו'.

אך אמנם ראוי שנדע למה אמר: "כל המצוה" - בלשון יחיד, אם היתה הכוונה על כל המצוות. כלל המצוות
נקראות "כל המצוה" - אמר¹⁴, שידוע הוא לחכמים, שהדבר השלם אינו אלא אחד, עד כי האחד והשלם יאמר
בהרדפה¹⁵. ואמנם, קבוץ הדברים המשלימים יקרא אחד¹⁶. וכן הענין בתורה האלהית, שאין
קבוץ מצוותיה רק תשלום וגמר דבר, שכל מצוה ומצוה כאבר אחד מאברי האדם השלם, וכלם
יחד הוא המקובץ האחד והשלם. ולזה נקראת "תורת יי' תמימה משיבת נפש" (תהלים יט, ח).
והיו מספר מצוותיה מאתיים ארבעים ושמונה כמספר אברי האדם, שכלם משלימים אחדות.
ואזהרותיה שלש מאות ששים וחמש כימות השנה, בקיבוץ¹⁷ יחד, הוא שנה אחת תמימה. ולזה
אמר (כמדבר טו, כט): "תורה אחת יהיה לכם", לפי שהמצוות כלם הן משותפות יחד. על דרך מה
שאמר החכם¹⁸, שהמעלות כלן הם משותפות ומתאחדות במעלת התבונה¹⁹. והיה העם הנבחר -
גוי אחד, והאלוה - אחד, והמצוה - אחת בכללותה ושלמותה. ועל כן, משה אדונינו: פעם יקרא
המצוות התוריות - "משפטים", כבחינת עצמם שהם רבים, ובבחינת הצדק והיורש אשר בהם,
כמו שזכרתי²⁰. ופעמים יקראם כלם בשם יחיד - "מצוה", להורות²¹ על אחדותה כפי המצוה
יתעלה, וכנוי המצוה²², והשתתפותה בעצמה.

אלוה

1. מה מסכימים כולם על פירושו: "כל המצוה"?
2. מהי דעת האבן-עזרא, ומהי דעת הרמב"ן כאן?
3. איך פרשנו מסביר את דעתו כאן על טעם הכתוב בלשון יחיד?
4. מצוות התורה כמספר אברי האדם, מה הרעיון כאן?
5. מהי המעלה הגדולה מכאן?

* * *

(יז) ואמרת בלבבך פחית ועוצם יד. יאמר: אולי יגבה דבר כשתראה יספץ הטובה הבאת
אליך ותאמר כי זה מצד המזל: ואמרת בלבבך כחן כח מזלי למעלה ישתחשבו שיש מזל
לישראל, ועוצם ידו לבטח יצא לי את החיל הזה.

ב. רבינו בחיי

פרק ט' פסוק יז':

1. מהי הגדרתו למושג מצוה?
2. מה ההבדל שפרשנו מצוה בין "כחוי" לבין "וצוה ידו"?
3. לפי זה מה הן הסכנות שהתורה מלכירה מהן?

* * *

ג. הכתב והקבלה.

פרק ט' פסוקים טו, יז:

(טו) וההר בער באש. וזוה מטאמס צעוד
 שהולך צומצו (רע"ס): (יז) ואתפש בשני הלוחות. יאמרו צוה, צחלה היו על ידי ונוחך
 כעס חפסם אל חוך ידי להפילם, וזוה דחוק דל"כ ה"ל לונר אח"כ ואשליכס ומשתי ידי וזו
 וולח מעל; וי"ו שהרלון צוואנר זה כי כשאנר לו הקצ"ה לך רד, היה צדעמו להניח הלוחות
 למעלה, אכן למען ידעו ישראל גדל אשנס אנר צמפוש שני הלוחות עוד צידו כדי לשצנס
 לעיניהם וידעו מה שהפסידוס צעוקס; ורז"ל יאנרו (אצות דר"י פ"ב) כיון טרלה ונשה טקרתו
 צמעשה העגל חזק לאחוריו, וכלו אוחס טצעים זקנים וכלו אחריו, הוא אחז צרלש הלוח והס
 אחזו צרלש הלוח, חוק כלו של ונשה, יעו"ט. הבינו וולח ואתפש כפשוטה חפיקה וניד חצרו
 (ולשון חזק לאחוריו שאנרו שזה כמדומני טילל להס כן וילשון ויחר אף ונשה שהוזכר צדך ענינא
 צני חשא, טלדעתי אין ענינו צכ"ו לשון אף ומונה רק חזרת פנים לאחור כנ"ש צפי ויחר אף
 ה' צמשה); ולדעתי וולח ואתפוש כאן יתפרט כנו וחספתי טס חלהי (ונשלי למ"ד) טחרגונו
 ואחלל (פערכאטען גערינגשאטלען), כי עיקר טרש חפס הוא פס לשון פשיון והטצרות, כמו ולא
 טשה חפשה (ע"ו חזק חלצתי לטקוריד, ונשרט חנה), כי כל החופס צדצר צהחלונות יתרה טלל
 ישונט וננו, כענין וחספשהו צגדו, צהנה הוא ונחפשו צכמו ונחצרה על כח אחר, וכן הכצע
 לטקר צטס ה' ואינו כרעע לאחוריו ונפני צבורו יח' הנה הוא ונחפשו צכח לונו על לונו טל
 הנוקוס צ"ה צכיכל, ויפה חרגווסו לשון חלול, ועל כוונה זו יאמר גם האשכנזי (זיך פערגרייפען).
 ונענין זה אנר כאן ואתפוש צשני הלוחות (איך האצע מיך פערגרייפען), טלל נחתי לצי על
 גדל טצינות ויקר ערך של הלוחות, ולא חספתי ונלהתנהג צהס דרך ציון ומלול, וקרוצ לזה
 חרז"ל (צטמות רצה טניו) ראה ונשה שאין לישראל ענייד ומצר נפשו עמהס וצצר אח הלוחות
 ואנר הס חטאו ואני חטאתי טצצחתי אח הלוחות.

אלף

1. מה קושי מוצא פרשנינו בפסוק טו' ומה מצנהו?
2. פרשנינו מתווכח עם דעות שונות באופן פשוטנו של מה שבירת הלוחות, מה ולמה הוא כוסף ולבסוף מהי דעתו הוא?
3. המאבק של מה נלד הקני'ט הוא כאופן מדרש אק מה הרציון בקב?
4. לבסוף איך הוא מפרש ערש זה כאן?
5. ממה מה לא עש?
6. איך הוא שיתף עצמו כאן עם כלל ישראל?

* * *

ד. מדרשי תורה לר' אנשלמה האשתורקי הי"ד.

פרק ט' פסוק יז: ואתפוש בשני וכו' היה די שיאמר ואשליכס שכבר אמר ושני לוחות הברית על שתי ידי, אבל אמר ואתפש כדי להודיעם שכבר היה כח בידו, עם כל זה חשש בחי לסבלם ושהשמש והשליכס² בחוקה לתועלתם כאמרם דיל:

אלף

1. אינה קושי סגנוני-מצוי מוצא פרשנינו כאן?
2. למה תש כחו?
3. איך ולמה ככל זאת הפיק בחזקה?

* * *

ה. דמב"ן.

פרק י' פסוק י': (י) ואנכי עמדתי בהר. על דעת רבותינו י' יאמר העמד בהר כשערה ים ויבני הליחות בידר כידם הראשונים טל לוחות הראשונות ארבעים יום וארבעים לילה וישמע ה' אלי גם בפעם השלישית², כי עבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום ויזכר³. ובקש ממנו יסלחת לעוונותי ולהשאתינו ונחלתנו⁴. ונענה ואמר קום לך למסע לפני העם ויבואו ויריבו את הארץ י', וזה וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ה' כי נורא היא אשר אני עושה עמך י': וצדק לא אבה ה' השחיתך, טלא רצה טלא חבאו ותרשו את הארץ. כפעם ויסף עוד להניחו כדבר וסחתם לכל העם הזה י'.

אלף

1. על מה בפסוק צומד פרשנינו כאן?
2. מה חזר בפליטות וכה לפליחה, למה ולמה זה התבטא?
3. למה לא רצה הקב"ה להשחיתם?

* * *

ו. תוספת ברכה.

פרק יא' פסוק יג':

ולעבדו בכל לכבכם ובכל נפשכם (י"א י"ג)

ובפרשה ראשונה מק"ש (פ' ואתחנן, ר' ה') כתיב ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, וכאן לא נאמר ובכל מאדכם, וצריך טעם. ואפשר לומר עפ"י המבואר בברכות (ס"א ב') לפרש הלשון בכל נפשך ובכל מאדך — אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך, ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך, אלא אם יש אדם שגופו חביב עליו מממונו (כלומר, סתם אנשים, גופם חביב עליהם יותר מממונם) לכך נאמר בכל נפשך, ואם יש אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך (פירש"י, מן החביב עליך מאוד).

והנה באמת זה נגד הטבע באדם, שיהי' ממונו חביב עליו יותר מגופו — מחייו, כי הלא נאמר וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו (איוב ב' ד'). וכש"כ הוא ממה שאמרו בדרכי החיים, ליכחש ארעא ולא ליכחש מרה (ב"מ ק"ד ב').

אך צריך לומר, דאעפ"י כן אפשר שיקרה אדם אחר מרבוא רבבות והוא בעל עצבים נרגזים שלא יוכל לשלוט בנפשו ומפקיר חייו למען הממון, ואיש כזה בודאי בלתי טבעי, ונאמר עליו „בטלה דעתו אצל כל אדם“.

שאלות:

1. אינה קושי מו"א פרשנו ואינה סוף קושי לה?
2. התשובה המקובלת ע"י חז"ל לא נראית לו מספיק טובה, למה?
3. למה לא היה תשובתו הוא?

* * *

ז. קדושת לוי.

פרק יא', פסוק כא':

למען ירבו ימיכם כו' כימי השמים על הארץ (יא, כא). דהיינו כאשר משפיעים להארץ, כנאמר (ישעיה נה, י) 'כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים כו' כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה, כן תהיו גם אתם בבחינה זו להשפיע להכל. וזהו למען ירבו ימיכם כימי השמים על הארץ, להשפיע לכל:

שאלות:

1. אינה קושי מבחין פרשנו עליו הוא בונה דבריו?
2. מה מסמלים השמים כאן?
3. מהו לדעתו האידיאל אליו יש לכוון ומה זה יתבטא?

* * *